Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 56, Şubat 2022, s. 502-513

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.57656>

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Yaşar SEVÜK

İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi, mehmetsevuk@aydin.edu.tr,

Orcid: 0000-0001-6419-8990

Av. Fehmi ÇİÇEK

Avukat, Şanlıurfa Barosu, fehmicicek@stu.aydin.edu.tr, Orcid 0000-0002-2901-7119

İSRAİL'İN İNSANCIL HAK MÜDAHALESİ; GAZZE HAREKÂTI VE ULUSLARARASI HUKUK

Özet

Siyon kavramı Kudüs'ü ve Filistin'i, İsrail ve tüm Yahudi Halkı'nı adlandırmak amacıyla kullanılmıştır. Kendi politik çıkarları doğrultusunda topraklarını belirleyen ve bu topraklarda meşruiyetini sürdürmeyi hedefleyen İsrail; uluslararası arenada tanınmaya oldukça büyük bir önem vermekte ve bu doğrultuda birçok siyasi adım atabilmektedir. Ancak bu siyasi adımları atarken İsrail iki ana maddeden ne olursa olsun taviz vermekten kaçınmamaktadır. Bu iki madde; Siyonizm ve İsrail'in egemen devlet olarak tanınmasıdır. Bu şekilde kendi fiili üstünlüğünü ve hegemonyasını kabul ettirmeyi planlayan İsrail Devleti, Filistin Devleti'ni ortadan kaldırmayı ve etnik olarak da yok olmalarını sağlamayı planlamaktan hiç çekinmemiştir. İsrail devletinin Gazze harekâtında ve sonrasında yürüttüğü politikaları ve motivasyonunu anlamak için dini inançlarına inmek gerekmektedir. Çalışmamızda İsrail devletinin dini motivasyonlarının uluslararası hukuk değil dini ideolojisi olan Siyonizm'in olduğu ortaya konulacaktır.

Anahtar kelimeler: İsrail, Filistin, Gazze, Ortadoğu, Siyonizm.

ISRAEL'S HUMAN RIGHTS INTERVENTION; GAZE OPERATION AND INTERNATIONAL LAW

Abstract

The term Zion has been used to name Jerusalem and Palestine, Israel and the entire Jewish people. Israel, which determines its territory in line with its own political interests and aims to maintain its legitimacy in these lands; It attaches great importance to recognition in the international arena and can take many political steps in this direction. However, while taking these political steps, Israel does not hesitate to make concessions regardless of the two main points. These two items; It is the recognition of Zionism and Israel as a sovereign state. In this way, the State of Israel, which was planning to impose its own de facto superiority and hegemony, did not hesitate to plan to destroy the Palestinian State and to ensure their ethnic destruction. In order to understand the policies and motivation of the state of Israel during and after the Gaza operation, it is necessary to descend to their religious beliefs. In our study, it will be revealed that the religious motivations of the state of Israel are not international law but Zionism, which is its religious ideology.

Keywords: Israel, Palestine, Gaza, Middle East, Zionism.

I. GİRİŞ

İsrail'in Gazze'ye karşı gerçekleştirmiş olduğu saldırılar 2008 yılında uluslararası kamuoyunda tartışılmaya başladığında; İsrail binlerce sivilin ölümüne ve yine binlercesinin yaralanmasına veya evsiz kalmasına neden olmuştu. Bu saldırılar Hamas'a karşı öfkenin bir karşılığı olarak değerlendirilip nedeninin bu olduğu ön plana çıkarılmışsa da herhangi bir politik konsensüs sağlanamama durumunun sivil halk tarafından ödenmesi ve bu halkın bir intikam olgusu olarak ele alınması kabul edilebilir değildir. İsrail Gazze ve Filistin halkına onlarca kez psikolojik şiddet ve asimilasyon uygulayarak halkın çok zor durumda yaşamasına neden olmuş ve fiziki saldırılar başlamadan önce dahi halk bu durumdan rahatsızlık duyarak tükenmişlik yaşamıştır. Ancak özellikle havadan, karadan ve denizden çeşitli şekillerde saldırılar düzenleyen İsrail bu saldırıların dozunu arttırınca bu sefer hem uluslararası kamuoyu hem de Birleşmiş Milletler gibi uluslararası örgütler bu duruma daha fazla sessiz kalamayarak İsrail'in bu politikasını ve uluslararası hukuku dilediğince kullanması durumunu çok sert bir şekilde eleştirmiştir. Bu konuda BM komisyonunca bir rapor hazırlanmış ve insancıl müdahalenin dozu bu raporla ortaya koyulmuştur. Ancak bütün bu durumlara rağmen İsrail bir güvenlik devleti olmaktan öteye gidememiş ve bu noktada Filistin halkını da güvenlik sorunu olarak görmekten vazgeçmemiştir.

Sorunun ana kaynağını oluşturan kültürel ve dini motivasyonlar İsrail'in bu hamleleri açısından oldukça önemlidir. Zira İsrail saldırıda bulunduğu toprakları kendine ait görmekte ve bunların vadedilmiş topraklar olduğu bu yüzden de bu bölgede Yahudi nüfusunun fazla olması gerektiğini ve hatta tamamen Yahudilere ait olması gerektiğini ileri sürmüştür.

Bu çalışmada İsrail Devleti'nin kuruluşunda etkili olan temel motivasyonlar ele alınacak ve nüfuz etmeye çalıştığı toprakları ve bölgeyi neden bu denli önemseydiği açıklanacaktır. Bu noktada İsrail'in uluslararası hukuk kurallarına uymadığı gerçeği Gazze Saldırıları örnek olayı ile ele alınacak ve çeşitli uluslararası sözleşmeler ışığında hangi noktalarda hukuk kurallarının çiğnendiği belirtilecektir.

II. İsrail Devleti'nin Kuruluş Esasları

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Filistin giderek artan Musevi nüfusu ile karşı kalmış ve bu durum Osmanlı Devleti'nin hoşgörü politikasının bir sonucu olarak görülmüştür¹. 1897'de Theodor Herzl'in önderliğinde İsviçre'nin Basel şehrinde bir kongre düzenlenmiş ve bu kongrenin sonunda Siyonist bir örgüt kurulmuştur ve yine bu kongrede Avrupa'daki Avrupa'da yükselen Yahudi karşıtlığına tepki olarak bu tarihi topraklarda Yahudiler için bir anavatan yaratılması hedeflenmiştir². Bu amaçlar bir süre sonra açıkça ve direk dile getirilmeye başlamış ve Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiltere, Avrupa'daki Musevi toplumunun maddi ve genel desteğini almak adına Siyonist Kongresinin Filistin'de bir ülke kurma gayesine desteğini belirtmek için Balfour Deklarasyonu'nu düzenlemiştir³.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Fransa ve İngiltere planlar yapıp Ortadoğu'yu paylaşmak adına SkyesPicot Anlaşması'nı masaya yatırmış ve bu anlaşma Ortadoğu'nun çok uzun yıllar sürecek kaderinin değişmesinde büyük bir rol oynayarak toprakların bölüşümünün de başlangıcı olmuştur. Bütün bu süreç sonucunda İngiliz bir general olan Allenby 1917 yılında Kudüs ve Brussebi'ye karşı saldırılara geçmiş ve 1922 yılında ise Kudüs artık bir İngiliz mandası olarak yönetilmeye başlanmıştır⁴. Ancak elbette ki İsrail Devleti'nin kuruluşunda etkin rol oynayan tek etmen Yahudi nüfusunun artış göstermiş olması değildir. Bu husus hakkındaki literatür göz önünde bulundurulduğunda vadedilmiş toprakların varlığına olan inanç, dini üstünlük ve Tevrat, on emir ve sosyal yapının da bu durumda oldukça etkin olduğunu belirtebiliriz.

¹ Ali Oğuz Dirioz, "Kuruluşundan Günümüze İsrail'in İçinde Bulunduğu Politik Dengeler", *Ortadoğu Analiz*, Kasım 2011, Cilt3, Sayı 35, s.77-85, s. 77.

² DİRİÖZ: s. 80.

³ DİRİÖZ: s. 79.

⁴ Üzen İsmet, "İngilizlerin Kudüs'ü Ele Geçirmesi ve General Edmund H.H. Allenby'nin Kudüs'e Törenle Girişi (9-11 Aralık 1917)", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt19, Sayı2, Elazığ, 2009, s. 300.

Her şeyden önce İsrail bir Yahudi devleti olarak kendini tek ve ayrıcalıklı görmekte ve İsrail'i özel toprakları olarak tanımlamaktadır. Bu yönüyle bu topraklar üzerinde yaşama hakkının yalnızca Yahudi nüfusuna ait olması gerektiğine olan inancı ve bunun önce askeri güvenlik daha sonra da ekonomik kalkınma için vazgeçilmez bir husus oluşu anlayışıyla hareket etmektedir. Geçmişten günümüze bölge ülkeleri dikkate alındığında İsrail'in genel ekonomik ve yaşam düzeyinin diğer ülkelere oranla çok daha iyi olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum İsrail'in insan gücünü kullanma konusundaki başarısını gözler önüne sermektedir. Ancak tüm bunlara rağmen yetersiz yer altı kaynaklarına sahip oluşu İsrail için oldukça büyük bir tehdit olarak görülmekte ve madenlerin yetersizliği nedeniyle de İsrail dışa bağımlı bir yapıda olmak durumundadır⁵. Bu nedenle İsrail daha kurulma aşamasından itibaren tarım alanlarına ve yöntemlerine çok büyük önem vermiş ve bu konuda ekonomik olarak katkı sağlayabileceği uygulamaları hayata geçirmiştir. İsrail Devleti'nin kuruluşu diğer bölge ülkeleri tarafından bir güvenlik meselesi ve tehdit olarak tanımlanmış ve bu yüzden daha devlet kurulur kurulmaz belirli savaşlar yaşanmaya başlamıştır. İsrail Mısır ve Suriye devletlerine karşı bir tutum sergileyerek sınırda gerginliklerin zaman zaman maksimum noktalara tırmanmasına neden olacak faaliyetlerde bulunmuş ve Altı Gün Savaşları'na neden olacak girişimleri gerçekleştirmiştir⁶. Bu savaştan zaferle ayrılan İsrail Sina yarımadasını ele geçirerek Mısır'la masaya oturmak istemiş ve bu yarımadayı pazarlık konusu haline getirmiştir. Ancak Mısır ve Suriye 1973 yılında İsrail'e ani bir saldırı gerçekleştirip büyük kayıplar vermesine neden olunca dünyada petrol krizi yaşanma yolundaki olaylar dizisi başlamıştır. İsrail'in hem diğer bölge devletleri ile hem de kendisine ait olduğunu iddia ettiği topraklar üzerinde meydana gelen çatışmalarıyla bu denli içli dışlı olmasının altındaki nedenlerden ilki dini faktörlerdir. Bu faktörler içinde özellikle Arz-ı Mev'ud inancı ve Tevrat'ın etkisi ele alınacaktır.

III. Dini Motivasyonlar

Her dinin ortak bazı ön görüleri vardır. Örneğin neredeyse her dinde hırsızlık yapmak, yalan söylemek, birini öldürmek yasak, günah, haram gibi nitelendirilmelerle yasaklanmıştır. Yahudi dininde de bu gibi durumlara rastlamak mümkündür ancak bunun yanında Yahudiliği diğer dinlerden ayıran en önemli özelliklerden biri seçilmişlik anlayışıdır⁷. Seçilmiş olmanın yanı sıra bu noktada dikkat çeken bir diğer anlayış ise ahit anlayışıdır. Ahit; iki topluluk arasında yapılmış olan sözleşme veya

⁵ Ertan Efegil, "İsrail'in Dış Politikasının Belirleyicileri", *Ortadoğu Analiz*, Ocak 2013, Cilt5, Sayı49, s.53-68, s. 55.

⁶ EFEGİL: s. 60.

⁷ MEMİÇ, Fatih, "Yahudilikte ve İslamda Arz-ı Mev'ud Anlayışı", Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eylül 2010, Sakarya.

daimi bir düzeni ifade eden kurallar bütünüdür⁸. Yahudilere göre her an her yerde tanrı onlarla birlikte ve bu yüzden buna uygun bir yaşam tarzı izlenmelidir. Yahudi dinindeki Arz-ı Mev'ud anlayışı bir vaat olmanın yanı sıra kendi bünyesinde bir ahdi de içermektedir ve İsrail halkının kendini kutsal olarak atfetmesi ve ahitleştirmesi de bu noktada ortaya koyulmuştur.

Arz-ı Mev'ud inancının İsrail politikaları üzerindeki etkisini anlayabilmek için Siyonizm terimini de anlamak ve hatta aradaki bağlantıyı bilmek gerekmektedir. Siyon öncelikle Kudüs'ü ve Filistin'i, İsrail ve tüm Yahudi Halkı'nı adlandırmak amacıyla kullanılmıştır⁹. Siyonizm Arz-ı Mev'ud anlayışı ile paralellik göstermektedir ve tıpkı tarihteki diğer idealler gibi sürekli varlığını koruyan ve gerçekleştirilmesi Tanrı tarafından emredilmiş olandır. Ve bu emirler sonucu ne olursa olsun veya ne gerekirse gerekirse gerçekleştirilmeli ve mutlaka hayata geçirilmelidir. Bu noktada bu anlayışı aşırı milliyetçi bir anlayış olarak değerlendirmek ve hatta ırkçılığa yakın bir duruş olarak belirtmek yanlış olmayacaktır. Siyasal Siyonist hareket Arz-ı Mev'ud anlayışı ile birlikte politikleşmiş dinsel inançları ve istekleri kapsamakla birlikte kendine belli bir harita çizmiştir. Vaat edilen topraklara sahip olmak Yahudilerin doğal hakkı olarak görülmekte ve buna bağlı olarak normal bir durummuş gibi davranmayı ön görmektedir. Oldukça tartışmalı ve dünya siyasetinin de sürekli dikkatlerini toplayan durumlardan ilki Filistin, Lübnan, Eski Ürdün topraklarının da bu ideoloji ve revizyonist anlayış içine dahil olması ile başlamıştır. Arap İsrail savaşları Arap ülkeleri ile İsrail Devleti arasında yaşanan ve zaman zaman tırmanan ve sıcak çatışmaya evrilen zaman zamanda soğuk savaşa dönüşen bir dizi savaş olarak adlandırılabilir.

Temeli 19. yüzyıla dayanan bu savaşların asıl nedeni bir tarafta Siyonizm ve onun tam karşısında da aşırı Arap milliyetçiliğinin var olmasıdır. Yahudiler bu toprakları kendi varlıkları olarak görür ve bu yönde hareket ederler. Pek çok millet üzerinde konsensüs sağlanamayan konularda özellikle dini metinleri ve argümanları ön planda tutarak hareket etmeyi tercih ederler. İsrail ve Arap Devletleri arasındaki anlaşmazlıklarda da aynı durum yaşanmış ve o coğrafya söz verilmiş topraklar, vaat edilmiş alanlar ve halk ise seçilmiş insanlar olarak adlandırılmıştır. Geçtiğimiz yıllarda Kudüs sorunu olarak ele alabileceğimiz ve dünya gündemine oturan; Yahudiler, Müslümanlar ve Hristiyanlar için önemli olan bölgede gerginlik tırmanış göstermişti. Bu tırmanışın nedenleri göz önünde bulundurulduğunda da yine dini etmenlerin oldukça etkili olduğu görülmektedir.

⁸ KAUFMAN, Kohler, "Covenant" The Jewish Encyclopedia, New York and London, 1903, IV, 318. Erişim: J. Store, 11.11.2020/ 20.24.

⁹ KLAUS J. Hermann, (1982) "Siyasal Siyonizm ve Anti-Semitizm Üstüne Tarihsel Perspektifler", Siyonizm ve Irkçılık, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay. Ankara, s. 221, s. 211.

Arz-ı Mev'ud anlayışının Tevrat'ta yer alması aynı zamansa Yahudilerin birçok anlayışının ve öğretisinin de yer aldığı bir örneğidir. Gerçekten de İsrail'in dış politikasına yön veren öğretiler yalnızca vadedilmiş topraklarla da sınırlı değildir. Geldikleri soydan ötürü üstün kıldıklarına yönelik ayetler ve kültürel anlamda birer gelenek gibi bu söylemlerin inşa edilerek günümüze kadar gelmiş olması İsrail devletinin dış politikasında hem söylemsel hem de uygulama yönünde ortaya koydukları "üstünlük" inancını açıklar niteliktedir. Burada tehlikeli olan temel şey ise İsrail devletinin uyguladığı politikalarda uluslararası hukuku ve diğer pek çok hak ihlallerini meşru ve bir hak olarak görmesidir.

IV. Kültürel Etkiler

Kültür tarihsel süreç içinde toplumun biraradalığından kaynaklı olarak ortak düşünselliğini kapsayan genel bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir topluluğun kültürü kümülatif şekilde ve belli bir süreç içinde oluşur ve diğer topluluklardan ayrılan birçok farklılıklar meydana gelebilir. Siyasal kültür ise genel olarak siyasi tutumların şekillendirdiği bir dizi davranışlar bütünüdür. Bu şekillenme siyasi seçimler, siyasi sistemler, politik davranışlar ile oluşabilmektedir¹⁰. İsrail'de karar vericilerin ve politika yapıcılarının genel davranışları göz önünde bulundurulduğunda çok uzun bir süredir savunma kültürünü benimsediği ve bu yüzden de özellikle askeri alana verilen önemin oldukça büyük olduğu görülmektedir¹¹. Burada sıklıkla görülen bir diğer önemli faktör İsrail'in askeri konular haricindeki diğer politik durumları alçak politika olarak görmesi ve göz ardı etmesi durumudur. İsrail'in yönetim ve yaşamını şekillendiren temel faktörün bu bağlamda askeri olgulardan oluştuğunu ve bu durumun yalnızca politik değil gündelik yaşama da yansıdığını belirtebiliriz. Öyle ki 18 yaşını doldurmuş kadın ve erkekler için uzun süreli bir askerlik döneminin var olması erişkinliklerine yeni kavuşmuş olan bireyler için çocukluktan itibaren öğretilmiş birer olgu olarak varlığını korumaktadır. Bunun yanı sıra İsrail'de yaşayan neredeyse herkes için en önemli unsur varlığı korumak ve mutlak çoğunluğu muhafaza etmektir.

Kendi politik çıkarları doğrultusunda topraklarını belirleyen ve bu topraklarda meşruiyetini sürdürmeyi hedefleyen İsrail; uluslararası arenada tanınmaya oldukça büyük bir önem vermekte ve bu doğrultuda birçok siyasi adım atabilmektedir. Ancak bu siyasi adımları atarken İsrail iki ana maddeden ne olursa olsun taviz vermekten kaçınmamaktadır. Bu iki madde; İsrail'in egemen devlet olarak tanınması ve ticari faaliyetlerin yasaklanamamasıdır¹². Kültürel etkilerden kaynaklı olarak ortaya çıkan bir diğer unsur ise İsrail'in her dönemde benimsediği ve uygulamaya koymaktan asla

¹⁰ KOHLER: s. 88.

¹¹ EFEGİL: s. 58.

¹² EFEGİL: s. 60.

çekinmediği saldırı sistemidir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nden aldığı çeşitli destekler ile dış politika ve güvenlik hususundaki amaçları gerçekleştirmek üzere her an harekete geçmekte ve insani hukuk gibi temel değerleri kolayca çiğneyebilmektedir. Bu noktada özellikle ölçüsüz ve aşırı şiddete başvuran İsrail aynı zamanda nükleer silahları da güvenlik ve politik kültürünün bir parçası olarak kullanmaktadır. Dışardan aldığı destekler karşılığında tüm dünya tarafından değerli bölge olarak bilinen ve stratejik öneme sahip olan Ortadoğu bölgesinde İsrail Batı devletlerinin çıkarlarını koruyarak, radikal davranışlar sergilemektedir. Askeri politik uygulamalara önem veren İsrail; soğuk savaşın ardından uzun bir süre barış ve çatışmasızlık sürecin benimsemiş ve Ürdün ile barış imzalayıp, Türkiye, Fas ve Tunus ülkeleri ile ilişkilerini geliştirmiştir. Ancak bu tutumu 2007 yılı itibari ile terk ederek Gazze Saldırıları ile tam tersine çevirmeye başlamıştır.

V. Gazze Saldırıları Süreci

Kutsal kitaplarda Kenan Bölgesi olarak geçen ve özellikle dini açıdan önemli olarak kabul edilen Gazze Bölgesi tarihi boyunca çeşitli istilalara maruz kalmış ve jeopolitik olarak değerli olması bu saldırıların temel noktasını oluşturmuştur¹³. Gazze'yi bu denli önemli kılan faktörlerden biri de bu bölgeye hakim olmanın aynı zamanda ticarete de hakim olmak anlamına gelmesidir. Arap-İsrail savaşı sonucunda yüzbinlerce Filistinli'nin bölgeye göç etmesi ve burada Filistin halkının yoğun olarak yaşamaya başlaması Mısır denetiminde bir Filistin toprağı olmanın önündeki tüm engelleri kaldırmıştır¹⁴. Süreç içinde zaman zaman büyük bölgesel sorunlarla oluşan Gazze Şeridi İsrail tarafından tanınmamış ve İsrail tarafından saldırılar ve işgallere maruz kalmıştır. Bu işgallerin ardından İsrail hükümeti kendi vatandaşlarını bu bölgelere yerleşmeleri konusunda cesaretlendirmeye başlayınca birçok İsrail vatandaşı bu bölgelere akın etmiş ve huzursuzluklar yaşanmaya başlamıştır¹⁵. Uluslararası arenada tepki gören İsrail bu duruma karşılık bir geri çekilme planı gerçekleştirmiş ancak Gazze'nin hava, kara ve denizden kontrolünün sağlanacağını belirterek bir tehdit durumu sezerse aksiyon alacağını bildirmiştir. Bu durum insancıl hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle oldukça sert bir şekilde eleştirilmiştir. Çünkü insancıl hukuk kapsamında değerlendirildiğinde bir toprak üzerindeki kontrollü güç devam ettikçe o toprağın bağımsız olması kabul edilebilir bir durum olarak görülmemektedir.

1907 tarihli La Haye Sözleşmesinin 42. Maddesine göre düşman ordusunun tahakkümü altında bulunan topraklar işgal edilmiş sayılacak ve bu işgal otorite

¹³ DALAR: s. 6.

¹⁴ DALAR: s. 7.

¹⁵ YUVAL, Shany, "Faraway, So Close: The Legal Status of Gaza After Israel's Disengagement", Yearbook of International Humanitarian Law, Volume 8 – 2005, s. 371.

kurulan tüm toprakları kapsayacaktır metnini, içermektedir ve bu noktada İsrail'in geri çekilme planı dolayısıyla gerçekleştirmek istediği kontrolcü tavrı ve baskın rolü bölgenin işgal statüsü altında olmasını desteklemektedir. Bunun üzerine İsrail yerleşimcilerini geri çekmiş ve Gazze ile bir anlaşma imzalamıştır ancak İsrail bu anlaşmada gerekirse saldırıda bulunabileceğini belirtmiştir. Oslo anlaşmaları imzalandıktan sonra Gazze Şerdi Filistin'e bırakılmış ancak İsrail bu durumdan hoşnut olmayarak karadan ve denizden kontrol ettiği bu bölgeyi güvenlik alanı olarak görmeye ve Filistin halkına aşırı ayrımcı davranışlar sergilemeye başlamıştır. İsrail'in baskıcı politikalarının yanında Mısır'da Rafah sınır kapısını kapatınca Filistin halkı bu bölgede açık cezaevi koşullarında yaşamaya başlamış ve ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda yaşanan sorunlar Filistinliler için dayanılmaz bir hal alma yoluna girmiştir¹⁶.

Tüm bu durumların yanı sıra İsrail'in saldırılarına sebep olan bir diğer etken Filistin yönetiminin başında yer alan İslamcı Hamas örgütünün İsrail'i tanımaması ve bunun üzerine de İsrail'in bu örgütü terör örgütü olarak tanımlamasıdır¹⁷. İki grup arasında meydana gelen çatışmalar kısa sürede yoğunluğunu arttırmış ve süreç sonunda Hamas örgütü İsrail ile bir ateşkes imzalanmasını önermiş ancak İsrail bu teklifin gerçekçi olmadığını belirterek kabul etmemiştir¹⁸. 2006 yılında Hamas'ın liderinin öldürülmesi, Gazze'deki plaja gerçekleştirilen saldırı ve artan psikolojik şiddet sonucunda Hamas ateşkesi sonlandırdığını belirtmiş ve İsrail buna karşılık binlerce kez top saldırıları düzenleyerek onlarca insanın ölmesine neden olmuştur. Dış dünya ile zaten iletişimi kopmuş olan Gazze, İsrail'in iletişim araçları üzerinde kısıtlayıcı faaliyetler kurarak kontrolü eline almaya başlamış ve bunun üzerin Gazzeliler dış dünyadan izole bir şekilde yaşamaya başlamışlardır.

VI. Meşru Müdafaa mı, İnsanlık Suçu mu?

27 Aralık 2008 tarihinde başlayan ve yaklaşık bir ay süren İsrail'in ağır ve şiddetli saldırısından sonra Gazze'de çok büyük bir kaos ve savaş ortamı yaşanmış, yıkımlar gerçekleşmiş ve bu süreç içinde Gazze Şeridi'nde devam eden saldırılar yüzünden büyük çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu binlerce Filistin vatandaşı hayatını kaybetmiş ve yine binlercesi yaralanmıştır. Gazze'de yaşanan insanlık dramları birçok kuruluş ve ülke tarafından göz ardı edildiği gerekçesi ile sert bir şekilde eleştirilmiş ancak beklenen etki yaratılamamıştır. Bu noktada binlerce binanın ve evin yıkılması ile beraber birçok insan evsiz kalmış ve hatta temel besinlere ulaşma noktasında dahi büyük zorluklar yaşanmıştır. İnsan hayatının olmazsa olmazları olan tarım arazilerinin de bu süreçte zarar görmesi ve Filistin halkının gıdaya ulaşmakta güçlük çekmesi de İsrail'in saldırılarının sonucunda oluşan durumlardan

¹⁶ DALAR: s. 8.

¹⁷ DALAR: s. 8-9.

¹⁸ DALAR: s. 7.

biri olarak karşımıza çıkmaktadır. İsrail'in saldırıları ile alevlenen ve sürecin en başından itibaren ötekileştirme, kimliksel problemler yaşatma ve fiziki müdahalelerle ilerleyen olaylarla birlikte İsrail kendi vatandaşlarının da öldüğünü ve bu yüzden oldukça üzgün olduklarını sık sık dile getirmekte ve medyada bu durumun yansımaları izlenmekteydi. O dönemde gazetelerde yer alan haberler neticesinde 13 İsrail vatandaşının hayatını kaybettiği görülmektedir. Ancak binlerce Filistin vatandaşının, çocuk ve kadınların ölmesi ne yazık ki özellikle Batı ülkeleri tarafından büyük bir tepki ile karşılanmayarak görmezden gelinmiştir.

Daha önce Amerikan ve Mısır politika yapıcılarının da etkisiyle İsrail ile Filistin yönetimi arasında ateşkesin imzalanması sağlanmış ve bu durum Birleşmiş Milletler'de dile getirilmiş, Filistin yönetimi, uluslararası kamuoyundan destek almıştır¹⁹. Belirli kararların alınması ve her iki devletin de karşılıklı sorumlulukları kabul etmesine rağmen İsrail kendisine ait olmayan Filistin topraklarında yerleşim yerleri kurmaya başlamış ve yapmış olduğu bu politik hamle ile kararların nerede alınsa alınsın uygulamayacağını ve otoriteleri tanımadığını beyan etmiştir. Bu şekilde kendi fiili üstünlüğünü ve hegemonyasını kabul ettirmeyi planlayan İsrail Devleti Filistin Devleti'ni ortadan kaldırmayı ve etnik olarak da yok olmalarını sağlamayı planlamaktan hiç çekinmemiştir. En başta İsrail'in politik adımları ile ilgili olarak yorum yapmaktan geri duran Avrupa Birliği ülkeleri ve uluslararası kamuoyu özellikle bu hamlelerin ardından İsrail'i sert bir şekilde eleştirerek aşırı güvenlik kaygısı beslediği ve Filistin halkını da güvenlik tehdidi olarak gördüğü için çözüm önerileri yönünde adım atması için tavsiyelerde bulunmuşlardır.

VII. Dış Politika ve Gazze Saldırılarına Uluslararası Hukuk Açısından Bakmak

Dünyadaki neredeyse tüm savaşlarda olduğu gibi Gazze Savaşı'nda da en büyük zararı siviller görmüş ve Gazze'de milyonlarca insan eylemlerden dolayı ya da doğrudan olarak etkilenmiştir. Bu durum, İsrail'in de yer aldığı savaş sırasında sivillerin korunmasıyla ilgili 12 Ağustos 1949 tarihli 4 nolu Cenevre Sözleşmesi'ne göre yasadışıdır ve zaten yasa dışı olduğu da beyan edilmiştir²⁰. Bahsedilen bu sözleşmeye göre sivil halktan hiç kimse işlemediği suçtan ötürü cezalandırılmaz ve halk korkuya düşürülme, toplu cezalandırılma gibi eylemlere maruz bırakılamaz. Ayrıca çatışmaya direk olarak katılmamış olan ya da silah bırakan kişiler de korunmakla yükümlü kılınmıştır. Ancak bunların tam aksine İsrail ordusunun sivil halkı hedef alarak gerçekleştirmiş olduğu saldırılar ve çatışmalar sırasında sivil/asker ayrımı gözetmemesi uluslararası hukuka aykırı bir tavır içinde olduğunun göstergesidir. Ayrıca hem uluslararası hukuk bakımından hem de insani tutum açısından ele alabileceğimiz gıda ve ilaç gibi gereksinimlerin kısıtlanmaya başlaması İsrail'in mevzu

¹⁹ EFEGİL: s. 61.

²⁰ DALAR: s. 11.

bahis savaş ve kendi çıkarları olduğunda herhangi bir otorite tanımadığını da göstermektedir.

Bunların yanı sıra 1907 tarihli La Haye Yönetmeliği içinde yer alan 23/c maddesine göre; teslim olmuş veya savunmasız kişilerin öldürülmesini veya yaralanmasını yasaklamıştır²¹. Aynı sözleşmede yer alan bir diğer madde ise bir toplumun benliğini ve kimliğini oluşturan ve ortak bir zeminde buluşmalarını sağlayan tarih olgusunun ve tarihi ve kültürel mekanların korunmasının oldukça önemli olmasıdır. Bu noktada İsrail Devleti'nin bu duruma ve maddeye de dikkat etmeksizin şehrin kültürel mirasına bilinçli ya da bilinçsiz şekilde zarar verecek saldırılar düzenlemesi de uluslararası hukuka aykırı olarak ele alınabilir. İsrail'in Gazze'yi abluka altına alarak gıda girişlerini engellemesi sonucunda başta çocuk ve özellikle hamile kadınlar olmak üzere sivil halkın sağlık koşullarında yaşanan güçlükler İsrail'in bu hususta da uluslararası hukuku görmezden geldiğini göstermektedir. Tüm bu durumlar düşünüldüğünde uluslararası hukukun yaptırım gücü ile ilgili birtakım sorunların varlığı ve bu hukuk kurallarına uymayan devletlerin ne gibi bir tepki ile karşılaşacağı sorusuna büyük bir şüphe ile yaklaşılmaktadır.

Gazze'deki savaş süresince ne gibi insancıl hukuk ihlallerinin gerçekleştirildiğini kesin olarak anlamak için Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu bir rapor oluşturabilmek adına bir dizi çalışmalar yürütmüş ve nihayetinde bir rapor yayımlanmıştır²². Gazze halkı ile birebir iletişim kuran ve binlerce video ile fotoğraflar elde edilen bu raporda; İsrail'in ağır insani savaş suçu işlendiği açıklanmış ve halkın yalnızca fiziki değil psikolojik olarak da yıpratıldığı, sindirildiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu rapor İsrail'in Filistin ile olan siyasal münakaşalarının acısını halktan çıkardığını belirtilmesinde kanıt niteliğinde bir veri elde edilmesini sağlamıştır.

²¹ PAZARCI, Hüseyin, Uluslararası Hukuk Dersleri, 4. Kitap, Turhan kitabevi, Ankara, 2000, s. 185.

²² DALAR: s. 12.

VIII. SONUÇ

Her devletin kuruluşu belirli motivasyonlar ve ideolojileri dayanmakla beraber bu motivasyonların oluşmasında etkili olan faktörler değişkenlik gösterebilmektedir. İsrail Devleti ise alışılmışın dışında bir tutum ve misyon ile devletin kurulduğu günden günümüze kadar sürekli bir güvenlik kaygısı ile hareket etmekte ve bu yönüyle bir “güvenlik devleti” izlenimi oluşturmaktadır. Bu yönüyle İsrail'in sık sık adil olmayan savaş suçlarını işlediği ve insan haklarını ihlal ettiği görülmektedir. Çünkü İsrail üzerinde bulunduğu toprakları kendine hak olarak görmekte ve vaad edilen alanlar olarak atfetmektedir. Bunda Arz-u Mev'ud kavramı ve Yahudi üstünlüğü anlayışı da oldukça önemli bir yer kaplamaktadır.

İsrail'in Gazze Saldırıları ile ilgili olarak yazılan raporda savaş suçları işlediği belirtilmiş ve uluslararası hukukun ihlal edildiği ileri sürülmüştür. Medyada da sık sık yer alan işkence, kasten insan öldürme, bilerek ve isteyerek bir topluluğu sindirmeye ve korkutmaya yönelik faaliyetler gerçekleştirme gibi olaylar bu raporu destekler niteliktedir. Her ne kadar uluslararası kamuoyunun ve örgütlerin tepkisini çekse de İsrail bu tepkilere kulak asmamakta ve yine kendine hak olarak gördüğü topraklarda nüfuzunu sürdürmeye çalışmakta ve bu çabalar neticesinde de her şeyi mübah görmeye devam etmektedir. Gazze ile Filistin arasındaki anlaşmazlıkların ve meydana gelen sonuçların özellikle Gazze için yıkıcılığının çok daha büyük boyutta olduğu bilinen bir gerçektir. Gazze Saldırıları yalnızca meydana geldiği bölge halkı için değil neredeyse bütün Ortadoğu bölgesi ve insanları için oldukça önemli ve kınanan bir hal almıştır. Gazze'deki saldırıların ve insan hakları sorunlarının çözümü ve bölgedeki barışın sürekli hale getirilmesi için öncelikle İsrail'in uluslararası hukuk kurallarına uygun olarak davranması ve bu noktadan hareket etmesi gerekmekte ve özellikle Birleşmiş Milletler kararlarına uygun davranarak politik adımlar atması elzemdir. Ancak olması gerekenin aksine İsrail'in işgal eylemlerinden vazgeçmemesi süreci içinden çıkışması zor bir hale getirmektedir. Ayrıca her iki taraf özelinde de aralarında gerçekleştirdikleri ateşkes ve anlaşmaları uygulama noktasında sorunlar yaşandığı ve bunun da güven sorununu ortaya çıkardığı görülmektedir. Bu noktada 2008 yılında imzalanan anlaşma sonrasında İsrail'in anlaşma kurallarına uymaması ve ihlal etmesi ve roket saldırıları gibi saldırılarda bulunması kamuoyunda da anlaşmalara karşı güvensizliğin oluşmasına neden olmaktadır.

KAYNAKLAR

- Diriöz, Ali Oğuz, "Kuruluşundan Günümüze İsrail'in İçinde Bulunduğu Politik Dengeler", *Ortadoğu Analiz*, Kasım 2011, Cilt3, Sayı 35, s.77-85.
- Dalar, Mehmet, "İsrail'in Gazze Saldırısının Siyasal Arka Planı ve Uluslararası Hukuk Açısından Değerlendirilmesi", *Akademik Ortadoğu*, Cilt4, Sayı1, 2009.
- Efegil, Ertan, "İsrail'in Dış Politikasının Belirleyicileri", *Ortadoğu Analiz*, Ocak 2013, Cilt5, Sayı49, s.53-68.
- Memiş, Fatih "Yahudilikte ve İslamda Arz-ı Mev'ud Anlayışı", Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eylül 2010, Sakarya.
- Kaufman, Kohler, "Covenant" The Jewish Encyclopedia, New York and London, 1903, IV, 318.Erişim: J. Store, 11.11.2020/ 20.24.
- Klaus, J. Hermann, (1982) "Siyasal Siyonizm ve Anti-Semitizm Üstüne Tarihsel Perspektifler", Siyonizm ve Irkçılık, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay. Ankara, s. 221.
- Dalar, Mehmet "Gazze Sorunu: İsrail Ablukası, Uluslararası Hukuk, Palmer Raporu ve Türkiye'nin Yaklaşımı", Orsam Rapor No: 71, Eylül 2011.
- Pazarcı, Hüseyin, Uluslararası Hukuk Dersleri, 4. Kitap, Turhan kitabevi, Ankara, 2000.
- Unhchr, Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, [http:// www.unhchr.ch/html/menu3/b/92.htm](http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/92.htm).
- Üzen, İsmet, "İngilizlerin Kudüs'ü Ele Geçirmesi ve General Edmund H.H. Allenby'nin Kudüs'e Törenle Girişi (9-11 Aralık 1917)", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt19, Sayı2, Elazığ, 2009.
- Yuval Shany, "Faraway, So Close: The Legal Status of Gaza After Israel's Disengagement", *Yearbook of International Humanitarian Law*, Volume 8 – 2005, s. 371.